Als in een wazige spiegel

Enkele bedenkingen bij de nieuwste publicatie van Ludo Noens[1]

Inleidend

"Het is vandaag al rationaliteit, imponerende/verslavende technologie en dwangmatig, vaak misleidend gecijfer (en overdadige weergave in percentage) wat de klok slaat. Toch zou men kunnen zeggen dat natuurwetenschap op zich - met respect voor specifieke ethische regels - een boeiend, creatief en - helaas zeker niet altijd - heilzaam menselijk avontuur is."[2] Ziedaar de kenschetsende openingszin van de inleiding tot een boek dat de *werkelijkheidswaarde* van die imponerende onderzoeksresultaten in vraag stelt alsook die werkelijkheid zelf: *"(...) 'wat we tegenwoordig voor kennis aanzien,' zo meende* [de door Ludo Noens bewonderde grote wijsgeer 'Against Method'[3]] *Feyerabend, 'kan in de nabije toekomst veranderen in een sprookje, terwijl een hoogst grappige mythe finaal zou kunnen omslaan in een hecht stukje wetenschap.'"*[4] Frappant citaat ook van de visionaire Jules Verne: *"'Al wat een mens zich in zijn verbeelding kan voorstellen, kunnen andere mensen tot werkelijkheid maken.'"*[5] En dan de mysterieuze evangelische zin: *"Nu zien wij als*

1Ludo Noens, *Als in een wazige spiegel. Twijfels bij een ontspoord wereldbeeld,* Uitgeverij Aspekt, Soesterberg 2025.
2Ludo Noens, *o.c.*, p. 9.
3*Against Method is meteen de titel van het meest bekende werk van Paul Feyerabend. Cf.: Wikipedia: "Against Method: Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge* is a 1975 book by Austrian philosopher of science Paul Feyerabend. The central thesis of the book is that science should become an anarchic enterprise." Bron: https://en.wikipedia.org/wiki/Against_Method .
4Ludo Noens, *o.c.*, p. 11.
5Ludo Noens, *o.c.*, p. 12.

in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog."[6]

"Het caleidoscopisch wereldruim"

Wat betreft de kosmos, werd de theorie van de oerknal met het 13,8 miljard jaar oude universum afgeleid uit een aantal natuurkundige waarnemingen waarvan sommige nu binnen de fysica zelf tegengesproken worden[7] en hetzelfde probleem duikt op in de biologie inzake de evolutietheorie die zonder de aanname van doelgerichtheid spaak lijkt te gaan lopen.[8]

De weerstand tegen [aangetoond, zij het beperkt significante] buitenzintuiglijke waarneming is groot vanwege haar onverenigbaarheid met de methode van het reductionistisch fysicalisme (het microreductionisme) dat domineert omdat daarover een gevierde consensus bestaat.[9] Het bewustzijn wordt er beschouwd als (bij)werking van neurologische processen maar een causaal verband tussen (zenuw)stof en geest (bewustzijn) blijft achterwege. Wat gedaan met bijvoorbeeld de vaststelling dat identieke tweelingen 'telepathisch' elkaars pijn en besognes blijken te kunnen kennen? *"Wat niet meetbaar is, bestaat niet. Meten is weten. Maar is dat wel zo?"* Sciëntisten, skeptici of vrijdenkers blijken er een fanatieke en dogmatische ideologie op na te houden.[10]

Noens heeft het dan over Technologische Singulariteit: de wereldwijde alleenheerschappij van de Artificiële Intelligentie met de fabricatie van kunstmatige superintelligente 'mensen' zonder (zelf)bewustzijn zoals beschreven door Raymond Kurzweil die dan zijn hoop stelt op de microreductionistische wetenschap om zijn leven eeuwig te kunnen rekken.[11]

In een bestek van amper enkele bladzijden geeft Ludo Noens een bijzonder verhelderend overzicht van de discussie rond de wezenlijke status van de werkelijkheid. Volgens Kant kunnen we de dingen alleen kennen zoals ze aan onze zintuigen en ons verstand (ge-/ver-vormd) verschijnen. In het subjectief idealisme van Berkeley zit de hele wereld in feite in de geest van God en om de theorie van het primordiaal bewustzijn te illustreren, geeft de auteur Schopenhauers formulering: *"'Het ene oog dat kijkt door de ogen van alle levende wezens.'"*

Bernardo Kastrup heeft het over een 'consistente collectieve droom'. Descartes' dualisme plaatste het denkende subject tegenover de buitenwereld waarbij de twee elkaar op een niet-oorzakelijke manier beïnvloeden.[12] Maar fysicalisten en sceptici gaan die fundamentele discussie die nog altijd aan de gang is, uit de weg.[13]

Edoch, waar fysicalisten het bewustzijn beschouwen als een product van de stof (de hersenwerking), wint de jongste jaren het tegenovergestelde Berkeleyaanse (en door Aldous Huxley als 'Mind at Large' verwoorde) standpunt veld: de natuurlijke wereld als emanatie van het bewustzijn (- niet te verwarren met de Simulatie Hypothese), waarbij de schrijver de mysticus Claude de Saint-Martin aanhaalt (*"'Verklaar de Natuur vanuit de mens, niet de mens vanuit de Natuur.'"*[14]) en hij waarschuwt voor een paradigmaverschuiving.[15]

De metafysische opvattingen worden op hun kop gezet door nieuwe natuurkundige theorieën zoals de relativiteitstheorie en de kwantummechanica waaraan enkele volgende hoofdstukken worden gewijd.[16] Na een sublieme synthese van Schrödingers golffunctie, merkt de auteur op: *"De mens is in staat dergelijke mathematische krachttoeren uit zijn mouw te schudden, maar geen mens op deze aardbol weet of begrijpt welke feitelijke, processen zich hierachter afspelen."*[17] De in het micro-universum regerende wetten verbazen ons en de objectieve waarneming ervan blijkt onmogelijk.

De fysicus J.S. Bell spreekt over de verstrengeling van alle dingen met onze wil en deze vaststelling koppelt

6Ludo Noens, *o.c.*, p. 9, verwijzend naar 1 Korintiër 13:12.
7Ludo Noens, *o.c.*, pp. 13-14.
8Ludo Noens, *o.c.*, pp. 14-16.
9Ludo Noens, *o.c.*, pp. 16-17.
10Ludo Noens, *o.c.*, pp. 17-19.
11Ludo Noens, *o.c.*, pp. 19-21.
12Ludo Noens, *o.c.*, pp. 21-23.
13Ludo Noens, *o.c.*, p. 23.
14Ludo Noens, *o.c.*, p. 24.
15Ludo Noens, *o.c.*, pp. 23-24.
16Ludo Noens, *o.c.*, p. 25.
17Ludo Noens, *o.c.*, pp. 26-27.

Noens nu aan wat de Amerikaanse filosoof M. Grosso over levitatie schrijft: *"'Diepe bewustzijnsveranderingen bij sommige mystici lijken soms een metamorfose van de fysische realiteit te kunnen uitlokken.'"*[18]

Volgt een uiteenzetting over hoe de kwantumveldentheorie de speciale relativiteitstheorie benut en de basis legde voor de Deeltjesfysica.[19] Die wijst erop dat de kosmos niet voortkomt uit het Niets maar uit een 'embryo', een onvast vacuüm dat 'donkere energie' herbergt waaruit de zwaartekracht voortkomt samen met de elektromagnetische kracht en de zwakke en sterke kernkracht.

Kwanta verschijnen en verdwijnen in een oogwenk, er is de onzekerheidsrelatie (van Heisenberg) tussen de impuls en de plaats van kwantum maar ook tussen energie en tijd, waardoor het gebeuren heel even aan de wet van behoud van energie en massa ontsnapt zodat daar kennelijk elementaire deeltjes het levenslicht zien.[20] *"De Vlaamse astronoom/scheikundige Gerard Bodifée spreekt in dit verband over 'de apriori onwaarschijnlijke geschiktheid van het heelal voor het bestaan van levende wezens (...).'"*[21]

Intelligent Design, want toeval lijkt in deze context absurd, het ontstaan van bewust leven lijkt de bedoeling van bij het begin. En ook het 'multiversum' is een mogelijkheid: *"tussen die eindeloos vertakkende of parallel ontstane universums met verschillende natuurwetten zal er altijd wel eentje zitten (het onze) met precies de vereiste op elkaar afgestemde natuurconstanten."*[22] En volgens het 'participatief antropisch principe' van J.A. Wheeler is bewustzijn een noodzaak voor het bestaan van de kosmos.[23]

"Albert Einstein en de relativiteitstheorie"

Ludo Noens wijst erop dat Albert Einstein vooral veel verbeelding had en hij citeert uit een interview met de geleerde: *"'(...) Ik ben voldoende kunstenaar om vrijelijk beroep te kunnen doen op mijn verbeelding. Verbeelding is belangrijker dan kennis. Want kennis is beperkt, terwijl verbeelding de hele wereld omvat.'"*[24] Noens: *"Het heet dat Einstein instond voor het 'creatieve werk' (...). Michele Grossmann én Mileva* [i.e. Mileva Maric, zijn eerste vrouw, die een wiskundige was[25]] *zorgden dan herhaaldelijk voor de sluitende mathematische vormgeving van Einsteins innoverende gedachtenflitsen..."*[26] Ook Nikola Tesla was een man van de verbeelding, hij maakte reizen in zijn geest en schrijft daarover: *"'Iedere nacht (...) begon ik aan mijn uitstap, nieuwe plaatsen ontdekkend, nieuwe steden en landen, daar levend, mensen ontmoetend, nieuwe vrienden en kennissen. En ongelooflijk genoeg waren die mij zo dierbaar als deze in mijn gewone leven van alledag en even intens in hun omgang'..."*[27]

Einstein heeft voor zijn relativiteitstheorie wiskundige modellen benut van Hermann Minkowski, Marcel Grossmann, Hendrik A. Lorentz, Bernhard Riemann, David Hilbert en Henri Poincaré die hij heeft *"toegepast op zijn toen haast onvoorstelbaar nieuwe kosmologische ideeën!..."*[28] *"(...) Gerard 't Hooft bevestigde indertijd in een interview dat Einstein in zijn baanbrekend werk 'betrekkelijk weinig wiskunde had gebruikt.' (...) Aanvankelijk zou hij Minkowski's mathematische vormgeving van zijn speciale relativiteitstheorie zelfs bekritiseerd hebben als 'nodeloze moeilijkdoenerij.'"*[29]

Einsteins speciale relativiteitstheorie vertrok van het experiment van Michelson en Morley waaruit bleek dat er geen ether was, geen 'drager' van golven: licht draagt zichzelf en de lichtsnelheid blijft onveranderd (300.000 km per seconde), onafhankelijk van de waarnemer, *"geen mens weet waarom*

18Ludo Noens, *o.c.*, p. 27.
19Ludo Noens, *o.c.*, pp. 27-28.
20Ludo Noens, *o.c.*, pp. 28-29.
21Ludo Noens, *o.c.*, pp. 29-30.
22Ludo Noens, *o.c.*, pp. 30-31.
23Ludo Noens, *o.c.*, p. 31.
24Ludo Noens, *o.c.*, p. 36.
25Ludo Noens, *o.c.*, p. 34.
26Ludo Noens, *o.c.*, p. 37.
27Ludo Noens, *o.c.*, p. 37.
28Ludo Noens, *o.c.*, pp. 38-39.
29Ludo Noens, *o.c.*, p. 39.

dit zo is."[30] Maar daaruit volgt dat gelijktijdigheid niet bestaat.

In 1911 wordt Einstein professor, hij vergeet zijn vrouw Mileva Maric die stopt met wiskunde en trouwt met zijn nicht Elsa Löwenthal. Hij ontvangt in 1922 de Nobelprijs (voor zijn verklaring van het foto-elektrisch effect) en dan start de Einstein-gekte, de persoonlijkheidscultus met de buitenechtelijke affaires en *"vrouwelijke leden van de spiritistische kring waren ervan overtuigd dat Einstein een van de hunnen was: hij geloofde in de vierde dimensie!"*[31] In Duitsland in de jaren dertig worden de joden vervolgd en Einstein vlucht naar Princeton met Elsa die daar in 1935 overlijdt. Einstein sterft in 1955, hij zag zijn theorie door de kwantumtheorie ingehaald worden.

De algemene relativiteitstheorie uit 1915 heeft te maken met de zwaartekracht. Reeds Newton vond het idee van de zwaartekracht storend geheimzinnig. Einstein gaf een eigen geometrische verklaring, een zwaartekracht met lichtsnelheid, die preciezer is dan Newtons verklaring maar die evenmin alle vragen beantwoordt. Zwaartekracht is volgens Einstein een illusie, het is een meetkundige eigenschap (een kromming) van het ruimtetijd 'weefsel'. Einsteins theorie is echter onverzoenbaar met de kwantummechanica.[32] Noens vermeldt dat vandaag een twintigtal gelijkaardige (maar elkaar tegensprekende) theorieën de ronde doen. Einstein zelf heeft zijn theorieën voortdurend herzien en zei: *"'Van geen enkel concept ben ik overtuigd dat het zal overleven. En ik ben helemaal niet zeker of ik wel op het juiste spoor zat."*[33] En volgens de Britse fysicus Louis Essen is de relativiteitstheorie inconsistent en dus ongeldig en hield Einstein, onwetend over experimentele technieken, met zijn *"hinderlijk gebruik van misleidende gedachte-experimenten (...) de wetenschappers voor de gek."*[34]

Einstein en de parapsychologie

Een frappant hoofdstukje over de andere Einstein, de geleerde die wetenschap escapisme noemt[35] en die de parapsychologie ernstig neemt.[36] Het klinkt als nonsens maar het is de waarheid. Uit de Lucis Trust Library in New York ontleende Einstein ooit het boek getiteld *Treatise on Cosmic Fire* van Alice A. Bailey, leerlinge van Blavatsky, dat een theosofisch commentaar is op kosmologische principes uit het Boek van Dzyan, deels vertaald haar *De Geheime Leer*.[37] *"Tallozen menen tot op de dag van vandaag dat menig kosmologisch idee van Einstein in dit ronduit occult/esoterisch boek zijn oorsprong vond (tot zelfs diens $E=mc^2$!)."*[38] Einstein was een fysicalistisch determinist[39] maar tegelijk verborg hij vaker zijn grote interesse voor telepathie, chiromantie, psychometrie en occulte doctrines, zoals Noens verhaalt in een aantal treffende anekdotes.

De zwaartekracht en het vliegen

In de eerste hoofdstukken van zijn werk *Als in een wazige spiegel* laat de auteur er geen zweem van twijfel over bestaan dat hij op een bijzonder grondige manier kennis heeft genomen van de wijsbegeerte, van de natuurwetenschappen en van hun fundamenten, alsook van de betrokken geleerden en hun persoonlijke omgang met hun onderzoeksmaterie in kwestie. In het bijzonder het wetenschappelijk concept van de zwaartekracht werd in een gevatte synthese uit de doeken gedaan zonder de historische ontwikkeling daarvan uit het oog te verliezen. En niet alleen in wetenschappelijk opzicht wekt het onderhavige zeer degelijk gedocumenteerde werk verbazing maar ook en vooral in moreel perspectief. Het is immers pas nadat hij uitvoerig zijn geloof heeft beleden in wat de fysica te vertellen heeft over gravitatie, dat de auteur het ook gaat hebben over zogenaamde 'levitatie'.

Niet omdat hij de fysica zou negeren maar, precies andersom, omdat hij zich compromisloos onderwerpt aan de beginselen van het fundamenteel natuurkundig onderzoek: in tegenstelling tot menigeen die beweert de

30Ludo Noens, *o.c.*, p. 41.
31Ludo Noens, *o.c.*, p. 42.
32Ludo Noens, *o.c.*, p. 43-47.
33Ludo Noens, *o.c.*, p. 47-48.
34Ludo Noens, *o.c.*, p. 48-49.
35Ludo Noens, *o.c.*, p. 50.
36Ludo Noens, *o.c.*, pp. 50-60.
37Ludo Noens, *o.c.*, p. 60.
38Ludo Noens, *o.c.*, p. 56.
39Ludo Noens, *o.c.*, p. 50.

natuurkunde te beoefenen terwijl hij, zich vastklampend aan de theorie van de dag, zijn waarnemingen negeert, weigert Ludo Noens de feiten, de waarnemingen of zekere getuigenissen daarvan uit de weg te gaan en veelzeggend in dat verband is de volgende verwijzing: *"(...) het naar omhoog vallen van slechts één appel, aldus de Amerikaanse klinisch psycholoog en gerontoloog Robert Kastenbaum, zou er Isaac Newton afdoende van overtuigd hebben dat de natuur niet altijd wetenschappelijke wetten volgt."*[40] En dat is heel andere koek dan het heilige huisje van de 'consensus' waarvan vandaag nogal wat bezetters van de filosofieleerstoelen aan onze universiteiten de mond vol hebben.

De wetenschappelijke behandeling van de zwaartekracht vertrekt weliswaar van de door iedereen gedane waarneming van de valbeweging maar stelt zich niet tevreden met de uit praktische overwegingen onontkoombare veralgemening "dat alles altijd valt". De valwet geldt in een wereld op maat van de mens maar geleerden hebben laten zien dat zowel op astronomische schaal als in de wereld van de kleinste deeltjes, de formulering van Newton niet volstaat of daar zelfs geheel ontoepasselijk is. Die informatie kan ons alvast overtuigend bevrijden van gebeurlijk naïeve voorstellingen met betrekking tot dit onderwerp. Natuurkundigen hebben overigens de deus-ex-machina-verklaring die het krachtbegrip tenslotte is, altijd in vraag gesteld en zo bijvoorbeeld kreeg het fenomeen naderhand een meetkundige benadering. Maar wat Noens hier aanreikt, is nog een heel ander paar mouwen. Grondig vloekend met àlle natuurkundige bevindingen bestaan er nu eenmaal beweringen van getuigenissen van waarnemingen van overtredingen van de valwet *binnen* onze vertrouwde wereld.

Ongetwijfeld doen heel wat leugens de ronde en vaak kunnen anomalieën worden verklaard middels verborgen oorzaken zoals de consumptie van het hallucinaties verwekkende moederkoren. Edoch, de beweringen in kwestie blijken bijzonder talrijk en werden vaker niet door de eerste de beste gedaan, soms zelfs door de natuurkundigen zelf en dat geeft te denken. Het is zonde om die feiten te negeren, wat jammer genoeg heel vaak gebeurt en dan nog vanuit het bedrieglijke gevoel dat steunt op de 'wetenschappelijke zekerheid' die een *contradictio in terminis* is omdat wetenschap wezenlijk onzeker is en was zij dat niet, dan zou zij uiteraard stagneren en helemaal niet bestaan.

Zelfs Albert Einstein bezondigde zich aan de schaamtevolle miskenning van zijn heimelijke interesse in wat niet thuis lijkt te horen in een wetenschappelijke context, zoals blijkt uit het hoofdstukje behandeld in de voorgaande aflevering van deze boekbespreking en zeer zeker heeft dat alles te maken met aanzien en macht, waarover dit boek ook een en ander prijsgeeft. Die vrees echter is kenmerkend afwezig bij de vorser Ludo Noens en zo hoort het ook voor elk gedegen onderzoek, overeenkomstig de bij het eerste hoofdstuk geciteerde woorden van de fysicus Chris Search: *"'De grote doorbraken die fundamenteel ons begrip veranderen komen van lieden die hun eigen pad volgen, zelfs als iedereen de andere richting oploopt.'"*[41]

Indrukwekkend is de duik in de geschiedenis van de zogenaamde levitatie die het vierde hoofdstuk aanbiedt. Onder de honderden 'vliegeniers' waarvan sprake bevinden zich talloze katholieke heiligen zoals *"de Spaanse Jezuïetenmissionaris Franciscus Xaverius, (...), prinses Margareta van Hongarije, (...) Fillipus Neri, Dominicus Guzmán, stichter van de dominicanen, Thomas van Aquino, (...) pater Pio (...)"*[42] en *"Jozef Desa van Copertino, toekomstige patroon der vliegeniers en astronauten (!)"*[43] naast onder meer de pastoor van Ars, Jeanne d'Arc, Bernadette Soubirous, Catharina van Siena, Theresa van Avilla en, meer recent, de beroemde balletdanser Vaslav Nijinski, maar de getuigenissen beperken zich niet tot de katholieke wereld.

Ludo Noens waagt zich tevens aan (indrukwekkende) verklaringen van de fenomenen die in dit hoofdstuk een bestek van een twintigtal bladzijden beslaan[44], meer dan de moeite van het lezen waard.

"Mathematische kunstgrepen"

Het subjectivisme waar de metafysica van Ludo Noens naartoe lijkt te leiden, herinnert aan Zarathustra's *Vorrede,* waar de profeet zich in het gebergte richt tot de zon: *"Du groszes Gestirn! Was wäre dein Glück, wenn du nicht die hättest, welchen du leuchtest!"*[45]

40Ludo Noens, *o.c.*, p. 62.
41Ludo Noens, *o.c.*, p. 13.
42Ludo Noens, *o.c.*, pp. 62v.
43Ludo Noens, *o.c.*, p. 65.
44Ludo Noens, *o.c.*, pp. 61-80.
45*Zarathustras Vorrede*; I, vijfde en zesde zin, in: Friedrich Nietzsche, *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen* (1883-1885), in: Friedrich Nietzsche, *Werke*, Verlag Ulstein GmbH, Frankfurt/M-Berlin/Wien 1976 (1969), Band II, pag. 551.

Is alles in de natuur wiskundig geordend of projecteren wij onze wiskunde in de dingen - dat is een nog onbeantwoorde vraag: de bruikbaarheid van de wiskunde m.b.t. de natuur is een mysterie.[46] En de auteur citeert de Nederlandse wiskundige en wijsgeer Gerrit Mannoury: *"'(...) Van welke kant we het ook bekijken, nergens laat zich een houdbare bepaaldheid, een noodzakelijke zekerheid ontdekken. Niet in de werkelijkheid en niet in de wiskunde. Wiskunde is een levensverschijnsel. Ze is ook onderworpen aan het principe van de betrekkelijkheid.'"*[47]

Zo is de kwantumtheorie contra-intuïtief: de kwanta zelf zijn onwaarneembaar, hun bestaan moet verondersteld worden om hun sporen te kunnen verklaren. Maar ze zijn wel hetgeen waarop de materiële werkelijkheid rust. Ze bestaan in de vorm van een waarschijnlijkheid of een mogelijkheid; het zijn golven, ze bestaan in een gebied waar materie en vorm nog onverenigd zijn. Hun werkelijkheid blijft onzeker totdat die gemeten wordt en de waarneming participeert in de totstandkoming van het 'ding'.[48]

Noens beschrijft enkele experimenten waarvan de uitkomsten elk menselijk begrip te boven gaan en hij verklaart de visie van Niels Bohr (de zg. Kopenhaagse interpretatie van de kwantumfysica) die aansluit bij deze van Nietzsche en die een subjectgebonden werkelijkheid openbaart.[49]

Het bewustzijn en de mystiek

Rees in het vijfde hoofdstuk de vraag of alles in de natuur wiskundig geordend is ofwel of wij onze wiskunde in de dingen projecteren, dan rijst in het zesde hoofdstuk de vraag of *"'(...) op kwantumniveau de realiteit niet bestaat als je er niet naar kijkt.'"*[50]

Kwanta zijn onzichtbaar maar door waarnemingsmeditatie kan men ze misschien wél zien: Noens geeft voorbeelden van beschrijvingen van het subatomaire die overeenstemmen met latere bevindingen daaromtrent in de fysica. De mogelijkheid van een multiversum wordt belicht en kwantumverstrengeling verraadt 'onmogelijke' communicatievormen.

In het zevende hoofdstuk wordt er op gewezen dat fysici vaak de mystieke toer opgaan. In dat verband zocht bijvoorbeeld Wolfgang Pauli contact met Carl G. Jung die het begrip van de 'synchroniciteit' lanceerde. Eddington merkt op dat de zoektocht naar de ware realiteit ons in een schaduwwereld brengt. Schrödinger: *"'(...) wij horen niet thuis in de wereld die de wetenschap voor ons construeert. Wij staan er niet in; wij staan er buiten.'"*[51] De natuurkundigen vinden aansluiting van hun bevindingen in de Veda's en de Upanishads. De fysicus David Bohm laat zich inspireren door Krihnamurti en kort voor zijn dood verklaart hij: *"'(...) wetenschap bestaat niet uit het ophopen van kennis, maar in het creëren van nieuwe vormen van perceptie. (...)'"*[52] En het zou best kunnen dat in de fabricatie van natuurkundige theorieën, bijvoorbeeld n.a.v. experimenten met de deeltjesversneller, de verbeelding van de fysici de bovenhand heeft.

Big Bang?

Er is wetenschap en er is fictie maar wat de auteur Ludo Noens ons biedt, is noch het een noch het ander en wat meer is: het onderhavige werk van zijn hand maakt in de bontste kleuren duidelijk dat hij niet de enige verkenner is van die derde weg; hij wordt er geflankeerd door zowat alle hedendaagse natuurkundigen.

De Big Bang theorie staat helemaal niet zo vast in haar schoenen als dat onderwezen wordt op school: het is een model waaraan getornd wordt, zoals aan alle kennis. Amper honderd jaar geleden dachten de geleerden nog dat spiraalnevels, die sterrenstelsels vertegenwoordigen, "redelijk klein" waren.[53] En vragen naar wat er voor de Big Bang gebeurde, is al helemaal absurd. En dan is de multiversumtheorie al even plausibel.

Uit zekere wetenschappelijke benaderingen blijkt, geheel strijdig met het Copernicaans principe, dat de locatie van de aarde in de kosmos niet toevallig is maar vooraf bepaald.[54] Noens: *"(...) Het komt er eigenlijk op neer dat desaangaande niéts meer zeker is, en dat iedere kosmoloog hierover zo zijn eigen*

46Ludo Noens, *o.c.*, pp. 81-82.
47Ludo Noens, *o.c.*, p. 82.
48Ludo Noens, *o.c.*, pp. 82-84.
49Ludo Noens, *o.c.*, pp. 84-86.
50Ludo Noens, *o.c.*, p. 103.
51Ludo Noens, *o.c.*, p. 107.
52Ludo Noens, *o.c.*, p. 110.
53Ludo Noens, *o.c.*, p. 119.
54Ludo Noens, *o.c.*, p. 123.

voorkeursscenario heeft."[55] Sir Roger Penrose [over de *Big Bang*, de *Big Crunch* en de *Big Bounce*]: *"(...) Wat deze mensen doen is afkomen met een theorie, en wanneer het bewijsmateriaal deze niet ondersteunt, veranderen zij hun theorie, om ze nadien opnieuw en opnieuw te veranderen."*[56]

Paul Steinhardt bijvoorbeeld spreekt over een *"pulserend, zich alsmaar herhalend kosmisch proces met eindeloos verleden en eindeloze toekomst. (...) [wat] herinnert aan de periodieke* mahakalpa's *met extreem lange tijdsperiode uit de boeddhistische kosmologie, min of meer overeenkomend met het* 'in- en uitademen van Brahma'*, de dagen en nachten van de 'kosmische godheid' uit meer archaïsche hindoeteksten."*[57]

In november 2020 verscheen een artikel van astrofysicus F. Vazza en neurowetenschapper Alberto Feletri waarin grote overeenkomsten besproken worden tussen enerzijds de kosmos en anderzijds het menselijk brein, de gekende twee meest complexe structuren. *"Vazza en Feletri hebben het dan over 'het universum dat zich zou kunnen ontwikkelen en uitbreiden als een groot brein'... En: '(...) het hele universum, op het meest fundamenteel niveau, is een neuraal netwerk'..."*[58]

De visionaire Poe

Na Albert Einstein behandelt Noens tot slot nog vier grote auteurs: de schrijver Edgar Allan Poe die ook van wiskunde kaas gegeten had, Charles S. Pierce, door Karl Popper gerekend tot de grootste wijsgeren aller tijden, en de twee tegendraadse geleerden, Nikola Tesla en Wilhelm Reich.

Edgar Allan Poe leefde van 1809 tot 1849. Het huidig kosmologisch model, reeds aanwezig in de relativiteitstheorie van 1916, kreeg vorm rond 1920: het is dat van een uitdijend heelal na een explosie van een superhete 'speldenprik' (een oeratoom of 'singulariteit') voor dewelke er ruimte noch tijd bestond. Na de knal zwelt het heelal op met een versnelling, door een soort 'antizwaartekracht'. De publicatie over de oerknal uit 1927 van Lemaître wordt voorafgegaan door een gelijkaardige theorie uit 1922 van de Rus Alexander Friedmann (1888-1925), bewonderaar van Dostojevski, E.T.A. Hoffmann en E.A. Poe die het 'Prose Poem' *'Eureka'* uitbracht, een verhandeling 'over het Materiële en Spirituele Universum', over de oerknal,... *in 1848*! De tekst bevat een inleidende 'brief uit de toekomst' en werd opgedragen 'aan de dromers en zij die in dromen vertrouwen als de enige realiteit. Aan hen die voelen, eerder dan aan hen die denken.' Einstein bejubelde de tekst in 1933 maar in 1940 noemde hij Poe een gek. Wetenschapshistoricus René Van Sloten : *"'*Eureka *is ongetwijfeld een van de meest vruchtbare en intrigerende documenten uit de wereldliteratuur.'"*[59] Noens beschrijft Poe's superactuele theorie in het negende hoofdstuk van zijn werk.[60] In het tiende hoofdstuk wordt het eerste ogenblik van de schepping van de kosmos dan uitvoerig behandeld.

Bewustzijn

Dat Poe kon 'tijdreizen' blijkt vrijwel ontegensprekelijk uit het feit dat in een verhaal van zijn hand uit 1838, getiteld *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket,* na een schipbreuk in een reddingssloep drie matrozen overschieten en een scheepsjongen, genaamd Richard Parker, die zij besluiten op te eten, terwijl dit verhaal zich afspeelde in de werkelijkheid ergens tussen Madeira en Cape Town in 1884 met een kannibalistisch slachtoffer met diezelfde naam, Richard Parker.[61] [62] Poe's beschrijving in zijn *Eureka* (uit 1848) van de oerknal lang voor Einstein en Lemaître aan de hand van 'de verzonnen brief uit het jaar 2848'[63] stemt nog het best overeen met de Kosmische Inflatietheorie van Alan Guth uit 1979[64] en astronomische bevindingen uit april 2025 maken Poe's voorspellingen van een *Big Crunch* en een *Big Bounce* nog waarschijnlijker.[65] De *Big Bang* wordt overigens ook door CERN-medewerker Kastrup beschouwd als een loutere metafoor.[66]

55Ludo Noens, *o.c.*, p. 124.
56Ludo Noens, *o.c.*, p. 125.
57Ludo Noens, *o.c.*, p. 125.
58Ludo Noens, *o.c.*, p. 129.
59Ludo Noens, *o.c.*, pp. 132-135.
60Ludo Noens, *o.c.*, pp. 135v.
61Ludo Noens, *o.c.*, pp. 141-142.
62https://www.historyextra.com/period/victorian/cannibalism-at-sea-sailors-ate-the-cabin-boy/
63Ludo Noens, *o.c.*, pp. 134-135.
64Ludo Noens, *o.c.*, p. 140.
65Ludo Noens, *o.c.*, p. 142.
66Ludo Noens, *o.c.*, pp. 142-143.

Het bewustzijn is niet een bijverschijnsel van de werking van stoffelijke hersenen maar een onherleidbare fundamentele eigenschap van de natuur. *"De grond van alle Zijn ligt niet in de miniemste onderdelen van het continu geherinterpreteerde* waargenomene*, maar in de* waarnemer *van al dat waargenomene!"*[67] Ziedaar wat in de plaats komt van de oerknalhypothese: het 'primordiaal kosmisch bewustzijnsveld'. Noens bespreekt een aantal auteurs vanuit de Oudheid die deze overtuiging zijn toegedaan. De hedendaagse 'kwantummysticus Robert Lanza: *"'Ondanks de ontwikkeling van supergeleide deeltjesversnellers die genoeg niobium/titanium draad bevatten om 16 keer de aarde te omspannen, begrijpen we het universum niet beter dan de eerste menselijke wezens met voldoende bewustzijn om te denken'..."*[68]

Charles S. Pierce en Nikola Tesla

De oorlogsretoriek komt goed op gang nu onder druk van de T.S.[69] de televisie volop ingeschakeld wordt om zogenaamd nepnieuws te gaan ontkrachten met godbetert 'factchecking' en dit terwijl het werk van Chomsky en Herman dienaangaande al 37 jaar de tijd trotseert en met de dag actueler wordt. Libricide immers heeft nood aan verantwoording en dat geldt niet alleen voor boeken handelend over politiek en economie maar evenzeer voor werk dat onze ideologieën op de korrel neemt. Het onderhavige boek van Ludo Noens heeft van mij nog geen adept van de parapsychologie gemaakt maar geen eruditie kan verhinderen dat het hek nu van de dam gaat: ook deze versie van Manufacturing Consent stelt het huidige door macht en geweld aan de wereld opgedrongen wereldbeeld te kijk als een grap vanjewelste.

Het elfde hoofdstuk handelt over de inzichten van Charles S. Pierce, een procesdenker die zijn tijd te ver vooruit was. "Het universum als geheel evolueert volgens Pierce door toevallige relaties en invloeden binnen een eindeloos netwerk van naar elkaar verwijzende tekens (eigenlijk het enige dat het menselijke zelf ervaart) die tot vage wetmatigheden 'stremmen' in stof en geest. 'Stof' is slechts 'gespecialiseerde', extra verlamde of gefixeerde mind."[70] De kosmos evolueert, aangedreven door creatieve Liefde. Pierce sluit aan bij Rupert Sheldrake's (vermaledijde) theorie van de morfogenetische velden. Pierce ziet een persoonlijke God als waarschijnlijker dan ongeacht welke zielloze kracht.

Dan volgen nog twee hoofdstukken, over *"twee originele en eigenzinnige wetenschappelijk georiënteerde personages die een omstreden status verkregen door hun behoorlijk tegendraadse kijk op de toen algemeen aanvaarde relativiteitstheorie van Albert Einstein"*[71], namelijk Nikola Tesla en Wilhelm Reich.

De uitvinder Tesla, gefascineerd door elektriciteit, met zowat 300 patenten op zijn naam, geraakte in diskrediet daar men zijn werk geschift vond. In NY geraakte hij in ruzie met die andere uitvinder, Edison, die patenten van hem afsnoepte. Voor de twee was naast wiskunde vooral intuïtie de bron van nieuwigheden. Tesla kreeg signalen die van buitenaardsen afkomstig hadden kunnen zijn en daarnaast ontwikkelde hij de AC-inductiemotor met ronddraaiend magnetisch veld en demonstreerde (wedijverend met Marconi) draadloze energietransfer maar hij maakte schulden en zijn lab (met daarin een reusachtige transformator die voor heel wat 'opschudding' zorgde) werd afgebroken, de inboedel verkocht.

Tesla was een eenzaat met een zwak voor duiven, hij had geen gevoel voor business, en stierf in ziekte, armoede en vergetelheid in 1943. In hun tomeloze aanmatiging catalogeren sceptici hem godbetert als een pseudowetenschapper. Tesla hàd een bijna-dood-ervaring: *"In maart 1895 liep een journalist (...) Tesla tegen het lijf (...) even voordien doorstroomd door 3,5 miljoen volt! (...) 'Ik kon plots het verleden, het heden en de toekomst zien, alles simultaan, als één geheel...' Hij kwam hiermee tot de overtuiging dat àl deze tijdstoestanden hier en nu daadwerkelijk naast elkaar bestaan. (...)"*[72] Tesla: *"'De dag dat de wetenschap niet-fysische fenomenen begint te onderzoeken, zal zij meer vooruitgang boeken in tien jaar dan in al de vorige eeuwen van haar bestaan.'"*[73] In zijn autobiografie beschrijft hij zijn uitvindersmethode die bestaat in het concretiseren van ingevingen of visioenen.[74] Hij had contact met Vivekananda en liet zich inspireren door de Vedanta.

Tesla verwierp naast de kwantumtheorie ook Einsteins theorie met de 'gekromde ruimtetijd': *"'(...) Ik blijf*

67Ludo Noens, *o.c.*, p. 147 en pp. 145v.
68Ludo Noens, *o.c.*, p. 152.
69T.S. of T.S.A. staat uiteraard voor Trump States (of America).
70Ludo Noens, *o.c.*, p. 159.
71Ludo Noens, *o.c.*, p. 161.
72Ludo Noens, *o.c.*, p. 167.
73Ludo Noens, *o.c.*, p. 171.
74Ludo Noens, *o.c.*, pp. 172-173.

erbij dat ruimte niet gekromd kan raken, om de eenvoudige reden dat ruimte geen eigenschappen kan hebben (...).”[75] Hij geloofde evenmin in het bestaan van elektronen, alleen in vibraties, golven, velden, energie. En de gelovige Edison die afgeschilderd wordt als de nuchtere verstandsmens, was lid van Blavatsky's theosofische kring en bevriend met William Crookes, de voor de Nobelprijs natuur- en scheikunde negen keer genomineerde wetenschapper-spiritist. In 1920 verklaarde Edison: *“'Ik ben al een tijdje bezig met een apparaat dat het eventueel mogelijk zal maken om te communiceren met persoonlijkheden die deze aarde hebben verlaten. Indien ik hierin slaag zal het volbracht zijn met wetenschappelijke methodes en niet via occulte, mysterieuze of bizarre ingrepen.'”*[76] Overigens: J. L. Baird, uitvinder van de televisie, zegde tijdens sceances in contact te zijn geweest met (de toen overleden) Edison; ook was hij getuige van ectoplasmische verschijnselen.[77]

Wilhelm Reich

Het hoofdstuk over Wilhelm Reich wordt ingezet met een citaat van Alan Cantwell, de dermatoloog die gelooft dat aids gemaakt is door de mens als biowapen - de aidsepidemie startte nadat homoseksuele mannen het experimentele hepatitis B-vaccin kregen toegediend dat ontwikkeld werd in chimpansees. Cantwell klaagt aan dat wetenschap almaar 'donkerder' is geworden: zij zoekt massaal het leven om te brengen door chemische, biologische en nucleaire oorlogvoering. “Misschien wordt het tijd”, aldus Cantwell, “om een andere blik te werpen op Wilhelm Reichs ontdekkingen en zijn droom om met de inzet van orgon-energie de planeet te genezen.”[78]

Zowel het leven als het werk van Wilhelm Reich zijn best intrigerend. Deze marxistisch geëngageerde adept van Freud, aangesproken door Bergsons 'élan vital' en auteur van *“Massenpsychologie des Fascismus”* (1933), zag repressie van de seksualiteit als oorzaak van neurosen. Hij geloofde in een biologische basis van de libido, de energie 'orgon', verwant aan het Indische 'prana', die hij met een speciaal daartoe gebouwde machine, die ons nu een beetje doet denken aan Panamarenko, uit de ether tapte om er mensen mee op te laden. Hij werkte een tijdlang samen met Albert Einstein aan een bijzonder experiment maar viel tenslotte in ongenade bij de conservatieven, werd veroordeeld en vernederd, al zijn werkmateriaal werd in beslag genomen en vernietigd, zijn boeken verbrand, waarna hij op zestigjarige leeftijd in de gevangenis stierf aan een hartaanval. Kennelijk brengt Ludo Noens met dit slothoofdstukje, overigens samen met nog andere progressieve kunstenaars, een vorm van eerbetoon, in medeleven met een controversiële wetenschapper die door het establishment met een bijzonder tragisch lot werd opgezadeld. Een prachtig orgelpunt van een zonder meer uniek boek.

(J.B., 20-30 oktober 2025)

75Ludo Noens, *o.c.*, p. 169.
76Ludo Noens, *o.c.*, pp. 169-170.
77Ludo Noens, *o.c.*, p. 170.

78Ludo Noens, *o.c.*, p. 175.